

AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W KONINIE
АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК У КОНІНІ
UNIwersYTET NARODOWY W UŻHORODZIE
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
POŁUDNIOWO-WSCHODNI INSTYTUT NAUKOWY W PRZEMYŚLU
ПІВДЕННО-СХІДНИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ У ПЕРЕМИШЛІ
NARODOWY UNIwersYTET BUDOWNICTWA OKRĘTOWEGO IM. ADMIRAŁA MAKAROWA
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

**ROZWÓJ NOWOCZESNEJ EDUKACJI I NAUKI –
STAN, PROBLEMY, PERSPEKTYWY
TOM XVII:
PRZEZWYCIĘŻANIE SYTUACJI KRYZYSOWYCH
W NAUCE I W EDUKACJI**

**Pod redakcją:
Jan Grzesiak, Ivan Zymomyra, Vasyl Ilnytskyj**

**РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ:
РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ
TOM XVII:
ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ У НАУЦІ ТА ОСВІТІ**

**За редакцією:
Ян Гжесяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький**

Konin – Użhorod – Przemyśl – Mikołajów
2024

Конін – Ужгород – Перемишль – Миколаїв
2024

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43
Р 64

Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XVII: Подолання кризових ситуацій у науці та освіті / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль – Миколаїв: Посвіт, 2024. 278 с.

Rozwój nowoczesnej edukacji i nauki – stan, problemy, perspektywy. Tom XVII: Przewyciężanie sytuacji kryzysowych w nauce i w edukacji / [Red.: J. Grzesiak, I. Zymomyra, W. Ilnytskyj]. Konin – Użhorod – Przemysł – Mikołajów: Poswit, 2024. 278 s.

ISBN 978-617-8487-33-1

Видання містить матеріали, що лягли в основу доповідей XVII-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи». Молоді та досвідчені науковці висвітлюють актуальні питання в галузях педагогіки, психології, мовознавства та літературознавства, мистецтвознавства, історичних, суспільних та природничих наук, туризму, фізичного виховання та реабілітації. Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, викладачів, аспірантів, студентів.

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43

Kolegium redakcyjne:

dr hab., prof. **J.Grzesiak**; dr hab., prof. **I.Zymomyra**; dr hab., prof. **M.Zymomyra**; dr hab., prof. **W.Ilnytskyj**; dr hab., prof. **J.Kuzmenko**; dr hab., prof. **O.Dobrowolska**; dr hab., prof. **T.Mishenina**; dr hab., prof. **K.Nowakowska**; dr hab., prof. **O.Newmerżycka**; dr hab., prof. **A.Peczarskyj**; dr dr **S.Slobodian** (redaktor odpowiedzialny); dr hab., prof. **T.Stepanova**; **H.Wojciechowska**; dr **R.Żowtani**; dr **O.Zymomyra**.

Redakcyjna kolegia:

д-р габ, проф. **Я.Гжесяк**; д-р філол. н., проф. **І.Зимомря**; д-р філол. н., проф. **М.Зимомря**; д-р іст. н., проф. **В.Ільницький**; д-р пед. н., проф. **Ю.Кузьменко**; д-р філол. н., проф. **О.Добровольська**; д-р пед. н., проф. **Т.Мішеніна**; д-р габ, проф. **К.Новаківська**; д-р пед. н., проф. **О.Невмержицька**; д-р філол. н., проф. **А.Печарський**; канд. тех. н., доц. **С.Слободян** (відповідальний редактор); д-р пед. н., проф. **Т.Степанова**; д-р **Г.Войтеховська**; канд. філол. н., доц. **Р.Жовтані**; канд. філол. н., доц. **О.Зимомря**.

Recenzenci:

dr hab., prof. Zenon Jasiński
dr hab., prof. Ihor Dobriański

Рецензенти:

д-р габ., проф. Зенон Ясінський
д-р педагогічних наук, проф. Ігор Добрянський

ISBN 978-617-8487-33-1

© Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький, 2024
© Посвіт, 2024

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ. ФІЛОЛОГІЯ. СУСПІЛЬНІ НАУКИ

Бондаренко О., Пруський А., Тищенко В. Шляхи підвищення стійкості економіки країни в умовах військового часу.....	9
Віннічук О. Практики соціальної адаптації та психологічної реабілітації внутрішньо переміщених осіб в умовах війни.....	11
Галів У., Гжесяк Я., Жовтані Р. Пісенна комунікативна активність образу України.....	13
Гвоздецький Ю. Діяльність молодіжної націоналістичної організації у смт Чернелиця (1948–1949 рр.).....	16
Гвоздяк О. Семантичні особливості німецьких запозичень в українській закарпатській говірці долини ріки Віола.....	20
Глібіщук М. Шпигуноманія на Буковині у роки великої війни.....	21
Запорожець А. Археологічна спадщина України в російських ЗМІ як інструмент пропаганди та утвердження ідеології «руського міра».....	23
Зимомря І., Зимомря М. Утверджувач складових міжкультурної комунікації.....	27
Зимомря М. Престижність вибору його слова – адресна особистість.....	29
Золотухін О. Українська греко-католицька церква на Дрогобиччині в роки Другої світової війни.....	33
Ільницький В. Радянська депортаційна операція із Західної України 1939 р.: нове джерельне свідчення.....	35
Калініченко Т. Трансформації у перекладах як засоби експліцитного вираження смислу.....	43
Носа Б. Між історією та сучасністю: романний світ Філіппа Майєра.....	45
Репетій С. Розвиток свідомості особистості як необхідна умова духовного зростання.....	47
Свястин І. Зародження українських кооперативних пекарень в Галичині наприкінці ХІХ ст.	49
Сирко М. Інформаційний потенціал кримінальних справ для дослідження постаті Івана Губки (1932–2014).....	51
Фиштик Й., Зимомря М., Зимомря О. Архетип образу сумління.....	53
Хоменко І., Фоменко В., Сорока С. Повернення до емпірики, або спроба осмислити результати впливу війни на свідомість дітей шляхом аналізу дитячих малюнків.....	54
Шкода Н., Пшенічна Ю. Діяльність депутатів від України в роботі Першої Державної думи.....	57
Юрчишин Н. Дослідження постаті учасника українського національно-визвольного руху (на прикладі біографії Зенона Коссака).....	60

3. Точно установить на какие средства существуют монастыри, какую имеют экономическую базу посевные площади, огороды, сады, луга, лес, мастерские, скот и т.п./ кому подчиняются и где находится их центр, а также указать название монастыря, как например, «Васильяне», «редомптористы», «иезуиты» или другие.

4. В справках указать наличие компрометирующих материалов на монахов, проживающих в монастыре, возмне их связи с УПА, участниками «Армии Краевой», подозреваемых в связях с немецкими разведывательными и контрразведывательными органами и других элементов, ведущих вражескую работу. Сообщить наличие агентурно-осведомительного аппарата, работающего по выявлению антисоветской деятельности монашествующих, как из их среды, а также и лиц, имеющих с ними связь, но не находящихся в монастырях.

5. В справках указать когда и кем основан монастырь, количество монашек и монахов и проживают ли монашествующие вне монастыря.

6. Учесть всех иностранно-подданных из числа монашествующих элементов и представить на них списки с указанием установочных и характеризующих данных на каждого.

В связи с важностью данного вопроса вышеуказанные данные предлагаю представить в УНКГБ к 13-му июня с.г. нарочными.

Всю работу необходимо проделать без какой либо расшифровки заинтересованности органов НКГБ в жизни и деятельности монастырей.

НАЧАЛЬНИК УПРАВЛЕНИЯ НКГБ ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ КОМИССАР ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНО 3 РАНГА

/БОРНИН/

№ 41-Д

«5» июня 1945 г.

г. Львов

ГДА СБУ. Ф. 17. Оп. 24. Спр. 7. Арк. 63-63зв.

Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ
(Дрогобич, Україна)

РАДЯНСЬКА ДЕПОРТАЦІЙНА ОПЕРАЦІЯ ІЗ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ 1939 Р.: НОВЕ ДЖЕРЕЛЬНЕ СВІДЧЕННЯ

Результатом першої радянської окупації Західної України (1939–1941 рр.) стали масові репресії із десятками тисяч вбитих та депортованих. Звісно, після здобуття Незалежності це питання знайшло своє відображення у працях, зокрема, таких сучасних дослідників, як Іван Білас [1; 2], Ігор Винниченко [3], Йосип Надольський [13], Тамара Вронська та Олександр Лисенко [4; 12], Василь Ільницький [7;], Василь Ільницький та Володимир Старка [10], Василь Ільницький та Наталія Кантор [9]. Відзначимо й збірники документів, підготовлені Володимиром Сергійчуком [14; 15; 16; 17; 18] та упорядковані Юрієм Сливкою [5; 6]. Водночас робота в архівних установах дає

зможу віднаходити нові джерела, які можуть доповнити уже наявні відомості про трагічні події першої радянської окупації Західної України.

Апробована у 1920–1930-х рр. більшовиками депортаційна практика в УРСР одразу ж після захоплення західноукраїнських земель почала цілеспрямовано реалізовуватися. При цьому зачіпала вона не тільки тих, хто чинив безпосередній супротив, але й тих, хто потенційно міг стати опонентом. Такі заходи вчинялися за детальними інструкціями, тож, відповідно, вимагали ретельного звітування про виконання. Нещодавно було віднайдено саме один із таких документів, який дає змогу розкрити відповідний етап депортаційних кампаній радянської адміністрації. Зокрема, у ньому йдеться про виселення осадників (польські колоністи міжвоєнного періоду, переважно колишні військовослужбовці (у відставці), членів їхніх сімей, а також цивільних добровольців-переселенців поляків, які отримали після закінчення радянсько-польської війни земельні наділи на територіях Західної України і Західної Білорусі. Програма осадництва (передбачала безкоштовне отримання колишніми військовослужбовцями до 45 га землі, а також переселенцям-добровольцям надавало змогу придбати землю за пільговою ціною в кредит на 30 років зі звільненням від оплати за перші 5 років) зрештою мала посилити польський вплив саме у сільській місцевості вказаних територій. Так, упродовж 1940–1941 рр. із західних областей України у п'ять етапів виселили понад 200 тис. осіб (10 лютого 1940 р. – 17 203 сім'ї/89 079 осіб; 13 квітня 1940 р. – 10 475/32 076; 25-30 червня 1940 р. – у межах 61892 – 83 207 осіб; 22 травня 1941 р. – 11 329 осіб; 12-13 червня 1941 р. – 11 226 осіб) [10].

Документ має чітку дату (19 грудня 1939 р.), реєстраційний номер (№- 5648/Б) та автора – народного комісара внутрішніх справ СРСР Лаврентія Берію. Адресований він народному комісару внутрішніх справ УРСР Івану Серову та народному комісару внутрішніх справ БРСР Лаврентію Цанаві. Зберігається документ у Галузевому державному архіві Служби безпеки України ф. 42, спр. 55, арк. 1-5. До речі, автор документу посилається на Постанову ради народних комісарів СРСР від 5 грудня 1939 р. (№ 2010-558сс). Зокрема, віднайдений документ містить детальний опис із вказівками про хід, масштаби та організованість процесу виселення осадників із західних областей України та Білорусії. Так, Л. Берія вимагав терміново до 5 січня 1940 р. провести точний облік усіх осадників і членів їхніх сімей, які проживали на вказаних територіях. Важливий акцент – робити все потрібно було безшумно, не розшифровуючи мети цього обліку. Територію населену осадниками розбити на оперативні ділянки (які мали охоплювати близько 250–300 сімей осадників). Також у кожній такій ділянці мала організуватися оперативна трійка на чолі із начальником повітового відділу УНКВС чи оперативними працівниками спеціально відкомандированими із обласного УНКВС. При цьому дільничні трійки призначалися й затверджувалися НКВС УРСР і БРСР. Відтак саме на оперативні трійки покладалися розроблення конкретних оперативних планів та проведення операцій у межах їхньої ділянки. Хоча й передавалися вони для затвердження в НКВС УРСР і БРСР через обласні структури. Важливо, що цим документом затверджувався поіменний склад обласних трійок по Україні та Білорусії. Також давалися детальні вказівки й рекомендації щодо самого проведення виселення осадників: враховувати конкретні умови і ситуацію, в якій мала проводитися операція, можливі зміни завдань

під час виселення та ін. Наприклад, для безпосереднього проведення операції використовувалися оперативні співробітники територіальних, особих і транспортних відділів НКВС, командири, політпрацівники, червоноармійці внутрішніх і прикордонних військ НКВС, розташованих на території, робоча гвардія, представники органів місцевої влади. З них комплектувалися оперативні групи із трьох осіб. Кожна така група мала провести виселення двох-трьох сімей осадників із відповідної, попередньо визначеної ділянки. Окрім цього мала бути створені і резервні групи (1-2 оперативних працівники і 10-15 військовослужбовців військ НКВС). Далі документ у деталях інструктує про сам порядок виселення на збірні пункти, а відтак і до залізничної станції. Натомість осадники, щодо яких були наявні матеріали про їхню антирадянську діяльність, необхідно було заарештовувати, оформлювати справи, а сім'ї виселяти за загальним порядком. Водночас Л. Берія також вимагав інформувати про результати обліку осадників, хід, числові результати самої операції НКВС СРСР та надіслати план і порядок виселення у ЦК КП(б) України та Білорусії.

У виданні максимально збережено лексику, авторські та редакторські особливості джерела. Без змін подано власні та географічні назви. Виправленню підлягали лише найбільш очевидні граматичні огріхи. Документ супроводжується легендою, в якій зазначено місце його зберігання (назва архіву, номер фонду, опису, справи, аркушів).

Вважаємо, що цей документ стане суттєвим доповненням до розкриття цілеспрямованої політики радянської адміністрації на захоплених українських землях. Сподіваємось, що подальша робота архівних установ дозволить виявляти нові документи та матеріали, які розкриватимуть різноманітні аспекти цієї проблеми.

19 декабря 1939 г.
№-5648/Б.

Документ

Копия.

СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО.

НАРКОМУ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УКРАИНЫ
тов. СЕРОВУ.
НАРКОМУ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ БЕЛОРУССИЯ –
тов. ЦАНАВА.

Во исполнение постановления СНК СССР от 5.XII.1939 года за №-2010-558сс по вопросу выселения осадников на западных областей Украины и Белоруссии, ПРЕДЛАГАЮ:

1. Немедленно приступить и к 5.1.1940 г. закончить составление точного учета всех осадников и членов их семей проживающих на территории западных областей Украины и Белоруссии по прилагаемой форме.

Учет произвести под благовидным предлогом, не поднимая шума и не расшифровывая целей производимого учёта.

2. Учет осадников произвести по селам.

Территорию, населенную осадникам разбит на оперативные участки с таким расчетом, чтобы каждый оперативный участок охватывал, примерно, около 250–300 семей осадников.

3. Для подготовки и проведения операций, в каждом оперативном участке организуется оперативная тройка, возглавляемая начальником уездного отдела УНКВД или оперативными работниками, специально командированными из областного УНКВД.

Участковые оперативные тройки назначаются и утверждаются НКВД УССР и БССР. /на обор/.

4. Участковые тройки тщательно разрабатывают конкретные оперативные планы проведения операций в пределах своего участка.

Эти планы представляются на утверждение ответственно в НКВД УССР и БССР, через областные оперативные «тройки».

Областные тройки утвердить в следующем составе:

ПО УКРАИНЕ:

Львовская область – Начальник УНКВД – капитан государственной безопасности КРАСНОВ.

Зам. начальника 3-го отдела ГУГБ НКВД СССР – капитан государственной безопасности ЛАНГФАНГ.

Начальник 3-го отдела УГБ НКВД УССР – капитан государственной безопасности – ГРОМОВЕНКО.

Тарнопольская область: – начальник УНКВД – капитан государственной безопасности – ВАДИС.

Майор Госбезопасности тов. ИЛЮШИН.

Начальник ЭКО НКВД УССР – старший лейтенант госбезопасности – ТВЕРДО-ХЛЕБЕНКО.

Станиславская область – начальник УНКВД – Капитан государственной безопасности – МИХАЙЛОВ.

Зам.начальника 2-го отдела ГУГБ НКВД СССР – Ст. Майор Госбезопасности. –

Начальник 2-го отдела НКВД УССР – Капитан госбезопасности – ПАВЛЫЧЕВ.

Волынская область –

Начальник УНКВД – Ст. Лейтенант Госбезопасности БЕЛОЦЕРКОВСКИЙ.

Зам.Нач. 3-го отдела ГЭУ НКВД СССР – Ст.Лейтенант Госбезопасности – РЕ-ШЕТНИКОВ.

Начальник отделения 2-го отдела НКВД УССР – Ст.Лейтенант Госбезопасности – БАБИН.

Дрогобычская область –

Начальник УНКВД – Старший лейтенант государственной безопасности ЗАЧЕПА.

Зам.Нач. 1-го отделения 6 отдела ГЭУ НКВД СССР – Ст.Лейтенант Госбезопасности – ДЕОМИДОВ.

Начальник 2-го отдела НКВД УССР – Капитан Государственной Безопасности МАШЛЯТИН.

Ровенская область –

Начальник УНКВД – Капитан Госбезопасности – КРУТОВ.

Зам.Особуполномоченного НКВД СССР – ст.лейтенант госбезопасности – ЗУБОВ.

Зам.Начальника ГУРКМ НКВД УССР – капитан милиции – ГРЕБЧЕНКО.

ПО БЕЛОРУССИИ:

Белостокская область –

Начальник УНКВД – капитан госбезопасности – ГЛАДКОВ.

Начальник 1-го отдела ГЭУ – Капитан Государственной безопасности – СУХОДОЛЬСКИЙ.

Начальник 3 отделения НКВД БССР – Капитан Госбезопасности – АЧАСОВ.

Вилейская область –

Начальник УНКВД – Капитан Госбезопасности – СОКОЛОВ.

Начальник отделения 2-го отдела ГУГБ НКВД БССР Старший лейтенант госбезопасности – КОЖЕВНИКОВ.

Зам.Начальника 2-го отдела УГБ НКВД БССР – старший лейтенант госбезопасности – КРУПЕНИН.

Барановичская область –

Начальник УНКВД – полковник МОСЕРОВ.

Начальник отделения 2-го отдела ГУГБ НКВД СССР – старший лейтенант госбезопасности – ЗАЙЦЕВ.

Начальник 3-го отдела ЭКУ НКВД БССР – Старший Лейтенант госбезопасности – БОНДАРЕНКО.

Пинская область –

Начальник УНКВД – Капитан госбезопасности – ДУХОВИЧ.

Начальник отделения 1-го отдела ГЭУ НКВД – старш.лейтенант госбезопасности – ВАСИЛЬЕВ.

Зам.Наркома Внутренних Дел БССР – Капитан Госбезопасности – РЕШЕТНИКОВ.

Брестская область –

Вр.Начальника УНКВД – капитан госбезопасности СЕРГЕЕВ.

Начальник отделения 3-го отдела ГЭУ НКВД СССР – старший лейтенант госбезопасности – ДУХОВИЦКИЙ.

Зам.Начальника 3 отдела УГБ НКВД БССР – Капитан госбезопасности – ЗАБОТИН.

5. При разработке оперативными участками планов проведения операции по выселению осадников, тщательно учитываются конкретные условия и обстановка, в которой будет проводиться операция.

Ниже даваемые указания о порядке проведения выселения осадников могут быть изменены в зависимости от этих конкретных условий с тем, чтобы полностью было обеспечено выполнения основных задач операции: предотвращения возможного сопротивления осадников, или побегов кого либо из них; соблюдение должного порядка и четкости в работе и предотвращение паники и шума.

Операция может быть переведена, примерно, следующим образом:

а/ Для производства операции используются оперативные сотрудники территориальных, особых и транспортных органов НКВД Украины и Белоруссии, командиры, политработники и красноармейцы внутренних и пограничных войск НКВД, распо-

женных на территории Западной Украины и Белоруссии, рабочая гвардия и представители органов местной власти.

Из них комплектуются оперативные группы из 3-х человек. Каждая такая группа проводит выселение 2-3 семей осадников. Оперативные группы находятся в распоряжении оперативных участков, на которые согласно п. 2 разбивается территория, населенная осадниками.

б/ Помимо формирования оперативных групп, непосредственно участвующих в проведении операций, при каждом оперативном участке создается резерв в составе 1-2 оперативников и 10-15 красноармейцев войск НКВД, или проверенных рабоче-гвардейцев.

в/ Начальник оперативного участка после оформления оперативной группы и назначения старшего группы, распределяет между ними задания по выселению осадников и передает им один экземпляр заполненной анкеты на выселяемого осадника, причем каждой оперативной группе дает не более 3-х заданий на выселение, в зависимости от количества сформированных оперативных групп и территориального расположения домов осадников.

г/ Оперативная группа направляется в дом осадника с таким расчетом, чтобы прибыть в него с наступлением рассвета.

По прибытии в дом осадника оперативная группа объявляет ему /осаднику/ о предстоящем его выселении, разъясняет порядок выселения. При входе в дом и во время проведения всей операции, оперативная группа принимает необходимые меры предосторожности, в целях своевременного пресечения возможного сопротивления или побега осадника или членов сего семьи.

Представителем органов власти составляется опись имущества оставляемого в распоряжения местных органов власти.

д/ После обыска, с целью изъятия оружия, и производства описи имущества, осадник и его семья под кон вместе с разрешенным к вывозу имуществом, направляется к близ лежащим, заранее намеченным станциям железной дороги по определенному графику движения.

График движения заранее тщательно рассматривается участковыми оперативными тройками. При разработке графика движения осадников точно указываются сборные пункты, в которые доставляются осадники со своими семьями и имуществом. На этих сборных пунктах формируются небольшие колонны осадников, которые по мере приближения к железнодорожной станции погрузки в эшелоны на последующих сборных пунктах, объединяются в более мощные колонны и продолжают движение до места погрузки.

Сборные пункты организуются, по возможности в закрытом помещении / школа, клуб и т.д./.

е/ Первичные сборные пункты намечаются в таких местах, в которых по ходу движения должны сконцентрироваться не менее 5 семейств осадников. Семьи осадников доставляются до первичного сборного пункта в сопровождении всех 3-х сотрудников оперативной группы. После доставки на первичный пункт, 2 сотрудника

возвращаются для производства других порученных им заданий, а один сопровождает выселенную им семью осадника дальше до железнодорожной станции.

Из среды сотрудников сопровождающих колонну осадников, распоряжением начальника оперативного участка, назначается один старший колонны.

ж/ Для перевозки семьи осадника и его имущества используются его собственные транспортные средства, которые после сдачи осадника в эшелон, возвращаются обратно и передаются местным органам власти, принимавшим имущество выселяемого осадника,

з/ Если глава семьи осадника болен и по заключению врача не может следовать с эшелонном, выселение его приостанавливается впредь до выздоровления. Больные члены семейств выселяемых временно оставляются такие на месте и по выздоровлении отправляются к месту высылки семьи. Наблюдение за такими семьями организуется распоряжением нач. соответствующего уездного отдела УНКВД по представлению нач. оперучастка.

и/ При посадке выселяемых в эшелон, начальнику эшелона вручается именной список отправляемых и личные дела на них.

Начальник эшелона обязан проверить соответствие списка и дел фактическому наличию людей. Расхождение списка с наличием оформляется актом, первый экземпляр которого остаётся у сдающего осадников для установления причин расхождения, а второй экземпляр у начальника эшелона.

к/ После приема в посадки людей в эшелон, начальник эшелона несет ответственность за всех переданных людей и доставку их к месту назначения.

6. Особо злостных из осадников, в отношении которых имеются материалы об их антисоветской деятельности в прошлом или настоящем, арестовать с последующим оформлением их дел на Особом Совещании, а семьи выселить в общем порядке.

7. Операция по осадникам проводить одновременно по всей территории западных областей Украины и Белоруссии. О дне операции сообщим дополнительно.

8. Планы непосредственного проведения операции тщательно продумать, предусмотреть необходимые меры к недопущению каких либо эксцессов, контрреволюционных выступлений и волынок при проведении изъятия и выселения осадников не только со стороны осадников, но и среди известной части населения враждебно к нам настроенного.

9. О результатах учета осадников в ходе самой операции телеграфно информировать НКВД СССР, сообщая цифровые данные о количестве репрессированных осадников, количестве отправленных эшелонов, а также о наиболее значительных происшествиях и фактах, выявленных в процессе операции.

10. Разработанный Вами план и порядок проведения выселения доложите ЦК КП/б/ Украины и Белоруссии.

ПРИЛОЖЕНИЕ: по тексту.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ВНУТРЕННИХ ДЕЛ СССР
КОМИССАР ГОСБЕЗОПАСНОСТИ 1 РАНГА –

/ Л. Б Е Р И Я /

Галузевий державний архів Служби безпеки України. Ф. 42. Спр. 55. Арк. 1-5.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. У двох книгах. Київ: Либідь; Військо України, 1994. Кн. 1. 432 с.
2. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953. Суспільно-політичний та історичний аналіз. У двох книгах. Київ: Либідь; Військо України, 1994. Книга друга: Документи та матеріали. 688 с.
3. Винниченко І.І. Україна 1920–1980-х: депортації, заслання, вислання. Київ: Рада, 1994. 126 с.
4. Вронська Т. Заручники тоталітарного режиму: репресії проти родин «ворогів народу» в Україні (1917–1953 рр.) / НАН України. Інститут історії України; Служба безпеки України. Інститут дослідження проблем державної безпеки. Київ: Інститут історії України, 2009. 486 с.
5. Депортації: Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. У трьох томах / [упоряд. Юрій Сливка]. Львів: Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, 1996. Т. 1: 1939–1945 рр. 750 с.
6. Депортації: Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. У трьох томах. / [упоряд. Юрій Сливка]. Львів: Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, 1998. Т. 2: 1946–1947 рр. 540 с.
7. Ільницький В. Депортаційна політика як засіб утвердження радянської адміністрації у Карпатському краї ОУН (1944–1954). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія* / [за заг. ред. І.С. Зуляка]. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. Вип. 2. Ч. 1. С. 106–111.
8. Ільницький В. Дрогобицька округа ОУН: структура і керівний склад (1945–1952 рр.). Дрогобич: Вимір, 2009. 368 с.
9. Ільницький В., Кантор Н. *Нове документальне свідчення про повсякденне життя депортованих західноукраїнців (1946–1948)*. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том X: Ефекти участі в розвитку науки та освіти на відстані / [Ред.: Я. Г'єссяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін–Ужгород–Херсон: Посвіт, 2021. С. 39–42.
10. Ільницький В., Старка В. *Повсякдення терору: репресивно-депортаційні заходи радянської влади на території Східної Галичини у 1944–1953 рр.* Радянські репресії у західних областях України (1939–1953): історія, особистості, пам'ять: колективна монографія / відп. ред. В. Ільницький. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2022. С. 149–166. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/28243/1/Ilnytskyi_Star-ka_Everyday_Terror.pdf
11. Когут А. Радянські депортації – злочин проти людяності. [Електронний ресурс]. URL: <https://svidomi.in.ua/page/radianski-deportatsii-zloczyn-proty-liudianosti>
12. Лисенко О., Вронська Т. Терористична тактика в діяльності ОУН та УПА. Політичний терор і тероризм в Україні. ХІХ–ХХ століття. Історичні нариси / [за ред. Валерія Смоля]. Київ: Наукова думка, 2002. С. 656–676.

13. Надольський Й.Е. Депортаційна політика сталінського тоталітарного режиму в західних областях України (1939–1953 рр.). Луцьк: РВВ «Вежа» Волинського національного університету імені Лесі Українки, 2008. 260 с.

14. Сергійчук В. Депортація поляків з України. Невідомі документи про насильницьке переселення більшовицькою владою польського населення з УРСР в Польщу в 1944–1946 роках. Київ: Українська видавнича спілка, 1999. 191 с.

15. Сергійчук В. Десять буремних літ. Західноукраїнські землі у 1944–1953 рр. Нові документи і матеріали. Київ: Дніпро, 1998. 944 с.

16. Сергійчук В. Поляки на Волині у роки Другої світової війни. Документи з українських архівів і польські публікації. Київ: Українська Видавнича Спілка, 2003. 576 с.

17. Сергійчук В. Український здвиг: Волинь. 1939–1955 рр. Київ: Українська Видавнича Спілка, 2005. 840 с.

18. Сергійчук В. Український здвиг: Прикарпаття. 1939–1955 рр. Київ: Українська Видавнича Спілка, 2005. 840 с.

Тетяна КАЛІНІЧЕНКО
(Харків, Україна)

ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДАХ ЯК ЗАСОБИ ЕКСПЛІЦИТНОГО ВИРАЖЕННЯ СМISЛУ

У сучасній перекладознавчій науці значну увагу приділяють актуальним питанням трансформацій [1; 2; 3; 6]. В «Енциклопедії перекладознавства» М. Бейкер і Г. Салдана дають визначення терміну експлікації або описового перекладу. Це є лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця вихідної мови (ВМ) замінюється словосполученням, яке експлікує її значення, тобто дає більш-менш повне пояснення цього значення в мові перекладу (МП) [5]. Згадуючи про експлікацію, М. Бейкер (2005) пише, що цей прийом, тобто надання неявному змісту більш явної форми, достатньо часто застосовується при передачі смислу на рівні інтерпретатора [4]. Експлікація не містить в собі переходу від інакомовності до прямого способу вираження змісту.

Л. Венуті, говорячи про основні явища в діяльності перекладачів XVIII століття, пише, що вони могли робити додавання до перекладу, тому, що мали велику свободу у виборі і винаході стилістичних засобів, тобто вони змагалися з автором першотвору і прагнули перевершити його [7].

Випадки додавань в межах малих словосполучень є постійними при передачі будь-якого тексту; вони є також типовими і для самого «точного» перекладу. Л. Венуті називає трансформацією розшифровку і значне розширення тексту та додає, що це є експліцитне вираження смислу. Цей процес має місце, коли дослівно лаконічна передача смислу привела б просто до незрозумілості [7].

На важливості додавання наголошують дослідники, які пишуть, що кожен перекладач мимоволі вносить в кожен зроблений ним переклад деяку частинку своєї вла-